

O autorze

Henryk Sienkiewicz był sławnym polskim pisarzem, publicystą i działaczem społecznym. Urodził się 5 maja 1846 r. we wsi Wola Okrzejska na Podlasiu. Pochodził ze zubożałej rodziny szlacheckiej. W 1861 r. Sienkiewiczowie **przenieśli się do Warszawy**. Tam we **wrześniu 1866 r. przyszły pisarz zdał maturę**. Za namową rodziców rozpoczął **studia na wydziale prawnym Szkoły Głównej**. Ostatecznie zdecydował się na **studia filologiczno-historyczne**. W czasie studiów rozpoczął pracę dziennikarską. Wkrótce zasłynął jako felietonista i reporter. Pisywał pod pseudonimem **Litwos**. W 1876 r. wyjechał do **Ameryki** jako **korespondent „Gazety Polskiej”**. Powstał tam utwór *Szkice węglem* oraz *Listy z podróży do Ameryki*. Wyjazdy wpłynęły na literacką działalność Sienkiewicza, który stworzył wiele utworów inspirowanych swoimi podróżami. Należały do nich m.in. *Orso*, *Latanik*, *Wspomnienie z Maripozy*, *Sachem*. W latach 1883-1888 powstawała *Trylogia*, na którą składają się powieści: *Ogniem i mieczem*, *Potop*, *Pan Wołodyjowski*. Jej odcinki ukazywały się regularnie najpierw w czasopismach „Słowo”, „Czas” i „Dziennik Poznański”. *Trylogia* przyniosła Sienkiewiczowi popularność i uznanie czytelników. Pisarz wiele podróżował po Europie. Wtedy też napisał dwie

O autorze

współczesne powieści: *Bez dogmatu* i *Rodzinę Połanieckich*. W grudniu 1890 r. wyruszył w **podróż do Afryki**. Swoje wrażenia z pobytu na afrykańskim kontynencie zawarł w *Listach z Afryki*. W 1896 r. ukazała się powieść *Quo vadis* o prześladowaniu chrześcijan za panowania Nerona. W latach 1896-1900 pisał powieść *Krzyżacy*. Ukazywała się w odcinkach w „Tygodniku Ilustrowanym” i zamknęła trwający dwadzieścia pięć lat najlepszy okres twórczości Sienkiewicza. W **1900 r. odbył się jubileusz twórcy**, który obchodzono jak święto narodowe we wszystkich dużych miastach Królestwa Polskiego i Galicji. Pisarz otrzymał wówczas akt własności **majątku w Oblęgorku** pod Kielcami. W **1905 r.** otrzymał **literacką Nagrodę Nobla**. W 1911 r. Sienkiewicz wydał jedyną w swoim dorobku **powieść dla dzieci pt. *W pustyni i w puszczy***. Na wieść o wybuchu wojny w 1914 r. **wyjechał do Wiednia**, a później do **Szwajcarii**. Tam działał na rzecz zorganizowania Komitetu Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce. **Zmarł 15 listopada 1916 r. w Szwajcarii**. Jego zwłoki przewiezione zostały do Polski i spoczęły w podziemiach katedry św. Jana w Warszawie.

Geneza

Sienkiewicz myślał o napisaniu książki na temat Afryki w czasie swojej podróży na Czarny Ląd rozpoczętej jesienią 1890 r., a zakończonej w roku następnym.

Wyjazd do Afryki zaproponowała pisarzowi redakcja „Słowa”. Autor obiecał dostarczyć gazecie reportaże z pobytu na tym kontynencie. Wyruszył w grudniu 1890 r., a kilka tygodni później dotarł do Kairu. Stąd robił wycieczki m.in. do Port Saidu oraz Suez, był też uczestnikiem polowań w prowincji el-Fajum.

Swoje wspomnienia z pobytu na Czarnym Lądzie zawarł w *Listach z Afryki*, które w większości powstały po powrocie pisarza do ojczyzny. **Dopiero po dwudziestu latach napisał powieść *W pustyni i w puszczy*, w której rozwinął wątek wielkiej przygody, o jakiej przeżyciu sam marzył.** Akcja pierwszych rozdziałów utworu rozgrywa się na terenach znanych Sienkiewiczowi z własnych wycieczek. Opis choroby Nel jest niezwykle wiarygodny, gdyż sam pisarz doświadczył febry, która zmusiła go do przerwania podróży.

Henryk Sienkiewicz rozpoczął prace nad powieścią w 1910 r. i informował o nich w liście trzynastoletnią Wandę Ulanowską (córkę przyjaciela, profesora

Plan wydarzeń

ra Uniwersytetu Jagiellońskiego). Uważał, że każdy powieściopisarz powinien stworzyć coś dla dzieci i młodzieży, dlatego on również to uczynił. Początkowo powieść miała nosić tytuł *Przygody dwojga dzieci w środkowej Afryce*. Ostatecznie jednak autor nadał jej tytuł *W pustyni i w puszczy*. Publikował ją w odcinkach w „Kurierze Warszawskim”. Pierwsze wydanie książkowe *W pustyni i w puszczy* ukazało się w 1911 r. Powieść była bardzo popularna i cieszyła się dużym uznaniem zarówno dzieci, jak i dorosłych.

Plan wydarzeń

1. Rozmowa Stasia i Nel na temat Fatmy.
2. Obiad w domu pana Rawlisona i plany wyjazdu do Medinet.
3. Wizyta Fatmy i obietnica pomocy złożona przez inżynierów.
4. Podróż dzieci do Medinet oraz poznanie kapitana Glena i doktora Clary’ego.
5. Święta Bożego Narodzenia spędzone w Medinet i podarowanie Nel ogromnego psa – Saby.
6. Porwanie dzieci przez Chamisa i rozpoczęcie pościgu.

7. Okrucieństwo Gebhra i bohaterska obrona Nel przez Stasia.
8. Niespodziewane przybycie Saby.
9. Burza piaskowa.
10. Próba odebrania sztucera porywaczom zniweczona przez Sabę.
11. Próba pogodzenia się ze Stasiem podjęta przez Idrysa.
12. Fatamorgana.
13. Zamordowanie strażnika przez Beduinów.
14. Śpiewające piaski.
15. Plan zdobycia sztucera i możliwość zabicia Idrysa.
16. Przybycie Arabów, wiadomość o śmierci generała Gordona i zdobyciu Chartumu przez Mahdiego.
17. Dotarcie do kraju podbitego przez Mahdiego i wrogość Sudańczyków.
18. Napotkanie oddziału emira Nur-el-Tadhila; dotarcie do Chartumu i niechęć jego mieszkańców.
19. Przeprowa łodziami do Omdurmanu i poznanie Kaliopulego.

Plan wydarzeń

- 20.** Spotkanie z Mahdim.
- 21.** Praca Stasia w celu zdobycia jedzenia.
- 22.** Wyprawa do Faszody, przychylność Hatima i podarowanie dziewczynce Mei.
- 23.** Okrucieństwo Gebhra wobec Kalego.
- 24.** Bohaterskie zabicie lwa przez Stasia i uwolnienie się z rąk porywaczy.
- 25.** Burza podzwrotnikowa i noc spędzona na drzewie; atak lwów.
- 26.** Znalezienie słonia uwięzionego w wąwozie.
- 27.** Zamieszkanie w baobabie i nadanie mu nazwy „Kraków”.
- 28.** Zabawa dzieci ze słoniem.
- 29.** Ciężka choroba Nel.
- 30.** Wizyta w nieznanym obozowisku, poznanie podróżnika Lindego i pomoc z jego strony; ochrzczenie chorych Murzynów.
- 31.** Uwolnienie słonia dzięki ładunkom otrzymanym od Lindego.
- 32.** Dotarcie do Góry Lindego, nauczanie Kalego i Mei religii oraz klejenie latawców.
- 33.** Wizyty w murzyńskich wioskach; podziw wzbudzany przez dobre Mzimu – Nel.

34. Zabicie wobo przez Stasia i uratowanie życia Nel.
35. Dotarcie do kraju Wa-himów i pomoc Stasia w pokonaniu Samburów.
36. Wyruszenie nad ocean; śmierć ludzi z pragnienia.
37. Ratunek ze strony Anglików i powrót dzieci do ojców.
38. Małżeństwo Stasia i Nel zawarte po dziesięciu latach od wydarzeń w Afryce.

Streszczenie

Rozdział I

Czternastoletni Staś Tarkowski rozmawiał ze swoją ośmioletnią

ROZMOWA DZIECI O FATMIE

przyjaciółką, Angielką Nel Rawlison. Powiedział dziewczynce o wydarzeniach, które miały miejsce poprzedniego dnia. Wtedy bowiem **policjanci** (zabtie) **aresztowali Fatmę**, żonę dozorczy Sma-ina, wraz z trojgiem jej dzieci. Rodzina nie została wprawdzie osadzona w więzieniu, jednak unie-możliwiono jej wyjazd do Sudanu. Mała Nel nie rozumiała, dlaczego doszło do tych wydarzeń, a Staś jej to tłumaczył.

Mówił o człowieku o imieniu **Mahdi**, który pozba-

SMAIN

wił życia wielu ludzi. Fatma była cioteczną siostrą Mahdiego. Jej mąż, Smain, zawarł umowę z rządem Egiptu i zobowiązał się pojechać do Sudanu, by skłonić Mahdiego do uwolnienia uwięzionych Europejczyków. Ojcowie Stasia i Nel dobrze znali Smaina i ostrzegali przed nim Nubara paszę (wysokiego urzędnika). **Postanowiono jednak zaufać Smainowi**, który ostatecznie okazał się zdrajcą i nie pomógł rządowi, mimo iż, jako jego sojusznik, otrzymał dużo pieniędzy. Smain korzystał z gościny Mahdiego i został nawet emirem (wysokim dowódcą wojskowym), przechodząc tym samym na jego stronę. Kiedy zapragnął, by jego żona i dzieci opuściły Egipt i dotarły do niego, egipskie władze się temu sprzeciwiły. **Fatma próbowała nielegalnie udać się do Sudanu, ale udaremniła jej próbę ucieczki.** Rząd bowiem chciał wymienić Fatmę i jej dzieci na uwięzionych przez Mahdiego ludzi.

Staś i Nel przerwali rozmowę, ponieważ ich uwagę

DINAH

zwróciły lecące w stronę jeziora Menzaleh ptaki. Chcąc zobaczyć ich więcej, poszli w kierunku kanałowej przystani. Podążała za nimi dawna opiekunka dziewczynki, Murzynka o imieniu Dinah. Pilnowała, by Nel wróciła o odpowiedniej porze